

STORTINGET

Representantforslag 1 S

(2017–2018)

fra stortingsrepresentantene Marit Arnstad, Marit Knutsdatter Strand,
Åslaug Sem-Jacobsen og Siv Mossleth

Dokument 8:1 S (2017–2018)

Representantforslag fra stortingsrepresentantene Marit Arnstad, Marit Knutsdatter Strand, Åslaug Sem-Jacobsen og Siv Mossleth om å sikre at lærere som er utdannet før 2014, fortsatt beholder full undervisningskompetanse – BERIKTIGET

Til Stortinget

Bakgrunn

Stortinget vedtok i 2012, etter forslag fra den rød-grønne regjeringen, at lærere skal ha relevant kompetanse i de fagene de underviser i. Kravet innebærer at lærere må ha minst 30 studiepoeng i fagene matematikk og norsk for å undervise i disse fagene på 1.–7. trinn og tilsvarende 60 studiepoeng i matematikk, norsk og engelsk for å undervise i disse fagene på ungdomsskolen. Kravet gjelder også samisk og norsk tegnspråk. Lovbestemmelsen trådte i kraft 1. januar 2014 og gjaldt bare dem som arbeidet fast i skolen, og som ble ferdig utdannet som lærere fra det nye kravet tok til å gjelde.

Regjeringen Solberg foreslo i 2015 å endre lovbestemmelsen om relevant kompetanse i undervisningsfag slik at kravet nå gjelder for alle fast ansatte lærere uansett utdanningstidspunkt, og at kommunene ikke lenger kan gi dispensasjon fra kravet. Videre ble kravet i forskriften endret til også å omfatte 30 studiepoeng for å undervise i engelsk på barnetrinnet. Lærere med utdanning fra den tidligere allmennlærerutdanningen før 2014 har ikke obligatorisk 30/60 studiepoeng i alle basisfag og har dermed ikke full undervisningskompetanse i alle fag. Med dette fikk erfarne lærere med fartstid i

skolen underkjent sin grunnutdanning og ble således «avskiltet».

Endringen vakte sterke reaksjoner blant lærerne og deres organisasjoner, som oppfattet endringen som en mistillit. Det ble også påpekt en rekke utfordringer med å imøtekomme den nye bestemmelsen. Regjeringen Solberg fremmet i 2016 et nytt lovforslag (Prop. 4 L (2016–2017)) med forslag om å gi kommunene en tidsbegrenset dispensasjon fram til 1. august 2025. Proposisjonen var en oppfølging av Stortingets vedtak 12. april 2016, der stortingsflertallet påla regjeringen å komme tilbake med en tidsbegrenset dispensasjon fra kravet om relevant kompetanse.

Konsekvensen av underkjent kompetanse

Forslagsstillerne understreker at det er bred politisk enighet om nye krav til undervisningskompetanse. Det springende punktet har vært om kompetansekravet skal gjelde for *alle* lærere uavhengig av når de er utdannet, eller om det fortsatt skal være et unntak for lærere med godkjent utdanning før 2014. Vedtaket om å gi nye kompetansekrav for undervisning tilbakevirkende kraft har ført til at 33 000 lærere har fått underkjent sin kompetanse og er «avskiltet» med virkning fra 2025. Disse lærerne må ta videreutdanning for å kunne fortsette i et yrke de allerede er utdannet til – på tross av at de kan ha gjennomført videreutdanning og ha fordypning med flere studiepoeng i andre fag.

Forslagsstillerne viser til at Senterpartiet stemte imot forslaget om tilbakevirkende kraft da dette var til behandling våren 2015, og også senere har fremmet flere forslag om å få omgjort beslutningen.

Forslagsstillerne viser til den usikkerhet og de sterke reaksjonene som lovendringen har ført til blant lærere og i sektoren for øvrig. Det at de nye kompetansekrave-

ne er gitt tilbakevirkende kraft, sender et svært uheldig signal til lærerne, men også til samfunnet for øvrig, om at lærere utdannet før 2014 ikke er skikket til å undervise i samtlige fag. I realiteten innebærer dette en underkjennelse av en offentlig godkjent grunnutdanning for en hel yrkesgruppe. Endringen er i så måte en mistillit overfor lærere som i mange år har innehatt formell undervisningskompetanse i alle fag samt opparbeidet stor realkompetanse gjennom å undervise elever i de aktuelle fagene. All den tid mange tusen lærere vil mangle studiepoeng i flere fag er forslagsstillerne svært bekymret over hvilke konsekvenser gjeldende bestemmelse vil få både for den enkelte lærer, for den faktiske kompetansesituasjonen i skolene, for rekruttering av nye lærere, for andelen ikke-kvalifiserte lærere i skolen og for skolestrukturen i mange distriktskommuner.

Forsterket lærermangel og økt midlertidighet

Tall fra Grunnskolen informasjonssystem (GSI) viser at det allerede er om lag 4 000 ikke-kvalifiserte som arbeider som lærere i skolen i dag. Dette er personer som er midlertidig ansatt i undervisningsstillinger fordi kommunene har problemer med å rekruttere tilstrekkelig antall kvalifiserte lærere. Dersom vi legger KOSTRA-tall til grunn og regner inn antall vikarer i kortere engasjement, er tallet langt høyere. Statistikken viser at det er flere ikke-kvalifiserte som arbeider i skolen i dag enn det var da regjeringen Solberg overtok i 2013. Forslagsstillerne mener at summen av regjeringens politikk er at lærermangelen vil fortsette i årene som kommer. Dette gir grunn til bekymring.

Det er anslått at om lag 33 000 lærere som i dag arbeider i skolen, mangler studiepoeng i ett eller flere fag for å tilfredsstillende gjeldende kompetansekrav. Forslagsstillerne mener underkjennelse av kompetansen til 33 000 ansatte med lærerutdanning vil føre til økt bruk av ikke-kvalifiserte lærere. Dette skyldes at det vil bli vanskelig å finne kvalifiserte lærere til å dekke undervisningen i den tiden lærerne tvinges til å ta videreutdanning. I tillegg tyder signaler fra sektoren på at en del lærere som nærmer seg tampen av sin yrkeskarriere, ikke ønsker å ta videreutdanning og heller vil velge å søke seg over i andre yrker eller å gå av med pensjon før de fyller 67 år. Atter andre vil presses over i deltidsstillinger og kun undervise i de fagene som de fortsatt har undervisningskompetanse i.

Det er allerede et stort problem at skolen avgir lærere til andre yrker. Med gjeldende bestemmelse vil terskelen for å komme tilbake for å arbeide i skolen bli enda høyere ved at disse lærerne må påregne å ta videreutdanning for å være kvalifisert til å undervise.

Svekket stillingsvern

Forslagsstillerne mener bestemmelsen om tilbakevirkende kraft er et angrep på lærernes stillingsvern.

Selv om ingen lærere vil bli kjent ukvalifiserte til å arbeide som lærere som sådan, eller til å undervise i basisfagene før 2025, så innebærer den vedtatte lovendringen at deres mulighet til å undervise blir sterkt begrenset.

Det å fratras muligheten til å undervise videre i fag som en har undervist i over mange år, fører til tap av yrkes stolthet, oppfattes som et angrep på den ansattes faglig integritet og svekker motivasjonen for å fortsette i yrket.

I tillegg vil det bli vanskelig for «avskiltede» lærere å søke på stillinger ved andre skoler, for eksempel ved nødvendig flytting eller ønske om nye utfordringer. Arbeidsgivere vil mest sannsynlig foretrekke å ansette lærere med fulle kvalifikasjoner framfor søkere som de må påregne at må ta videreutdanning i løpet av få år, med de ulemper det vil medføre for arbeidsgiver i form av fravær og kostnader. Erfarne lærerne blir i realiteten «innelåst» i nåværende stillinger fram til de har fått mulighet til å ta videreutdanning.

Det å avskjære erfarne lærere fra å undervise i fag de har lang erfaring fra, er etter forslagsstillerne oppfatning, ikke bare dårlig personalpolitikk og seniorpolitikk, men det tapper i tillegg skolen for verdifull kompetanse som ikke så enkelt lar seg erstatte av nyutdannede uten tilsvarende erfaring fra klasserommet.

Truer skolestrukturen

Forslagsstillerne er i tillegg bekymret for hvilken effekt gjeldende bestemmelse vil ha for mindre skoler i distriktene. Ved mindre skoler med én-parallell, eller ved skoler som er fådelte, er en avhengig av at de ansatte lærerne kan undervise i flere fag. Dersom lærerne ved disse skolene ikke tilfredsstillende de nye kompetansekravene, vil skoleeier få problemer med å dekke undervisningen i samtlige fag uten store kostnader. Forslagsstillerne er bekymret for at gjeldende kompetansekrav vil legge press på klassestørrelser og skolestruktur, og frykter at bestemmelsen vil kunne brukes som argument for nedlegging av skoler.

Dispensasjon

Forslagsstillerne registrerer at regjeringen og stortingsflertallet har ment at den vedtatte dispensasjonsadgangen fram til 2025 vil gi sektoren og den enkelte lærer tilstrekkelig tid til å tilpasse seg kravene. Forslagsstillerne mener at dette ikke er en tilfredsstillende løsning. Den vedtatte dispensasjonsadgangen er ikke en individuell dispensasjonsrett, men en dispensasjon for skoleeier til å benytte lærere uten full undervisningskompetanse fram til 2025. Den enkelte lærer har ingen garanti for at vedkommende vil få innvilget videreutdanning som fører til full undervisningskompetanse. Det er opp til arbeidsgiver å prioritere hvem som skal få videreutdanning og i hvilke fag. Dessuten vil lærerne pålegges utgifter knyttet til eventuell videreutdanning.

Det er også et spørsmål om det er tilstrekkelig kapasitet i videreutdanningsreformen til å imøtekomme behovet innen fristen i 2025. Forslagsstillerne er gjort kjent med at det mangler tilpassede videreutdannings-tilbud for lærere som kanskje bare mangler 15 studie-poeng i ett fag. Konsekvensen vil være at de ikke kan velge påbygning av allerede godkjent utdanning, men må begynne på nytt i faget. Dette er etter forslagsstillerne mening dårlig ressursutnyttelse og en desavuering av avlagt utdanning og fordypning.

Forslag

På denne bakgrunn fremmes følgende

f o r s l a g :

Stortinget ber regjeringen fremme forslag om endring av opplæringslova og friskolelova slik at det gjeninnføres et unntak fra kompetansekravet i undervisningsfag for allmennlærere som oppfylte kravene for å bli ansatt i undervisningsstilling før 1. januar 2014.

10. oktober 2017

Marit Arnstad

Marit Knutsdatter Strand

Åslaug Sem-Jacobsen

Siv Mossleth

